

Ageriko bilkura

Mungian, 2005eko urriaren 21ean

Urriaren 21ean, Mungian eta Laukizen, zenbait ekitaldi burutu ditu Euskaltzaindiak, Esteban Urkiaga «Lauaxea»ren omenez.

Hasteko, goizean, osoko bilkura egin du Akademiak Mungiako Agirre Jauregian. Osoko bilkura amaitu ostean Mungiako hilerria joan dira euskaltzainak, han baita poetaren jaiotzaren mendeurrena gogorarazten duen oroitarria. Hilerrian, Esteban Urkiagaren arrebarekin elkartu dira euskaltzainak.

Ondoren, Laukizera abiatu dira, *Lauaxeta* sortu zen herrira. Joseba Llona Laukizko alkateak ongietorria eman die euskaltzainei eta jarraian Esteban Urkiagaren sortetxean –gaur egun Laukizko Udaletxea dena– bi erakundeen izenean ezarritako oroigarria agerian utzi du Andres Urrutia euskaltzainburuak. Honela dio plakak: «Esteban Urkiaga “Lauaxeta”ren mendeurrenean, Laukizko Udalak eta Euskaltzaindiak. 2005-X-21». Bazkalondoan, zenbait euskaltzainek Lauaxetaren olerkiak irakurri dituzte, Mungiako Udala mendeurreneko ekitaldiekin egiten ari den bideo batean jasotzeko.

Arratsaldean, ageriko bilkura egin da Mungiako Agirre Jauregian.

Bildu dira: Andres Urrutia, euskaltzainburua; Xabier Kintana, idazkaria; Jose Luis Lizundia, diruzaina; Andres Iñigo, Jagon sailburua, Jean Haritschelhar, euskaltzainburu ohia; Jose Antonio Arana Martija, Adolfo Arejita, Pierre Charriton, Txomin Peillen eta Ana Toledo euskaltzain osoak. Karmelo Etxenagusia, Jon Lopategi, Ander Manteola, Patxi Oroz Arizkuren eta Karmele Rotaetxe euskaltzain ohorezkoak. Xabier Altzibar, Ricardo Badiola, Luis Baraiazarra, Jon Casenave, Sebastian García Trujillo, Juan Luis Goikoetxea, Abel Muniategi, Rosa Miren Pagola, Pello Telleria, Patxi Uribarren eta Juan Jose Zearreta euskaltzain urgazleak eta, Amaia Okariz, Euskaltzaindikoko prentsa arduraduna.

Jose Antonio Torrontegi alkatearen eta Andres Urrutia euskaltzainburuaren hitzak entzun ostean, Xabier Altzibarrek eta Paulo Iztuetak hitzaldi bana egin dute.

Xabier Altzibar: «Lauaxeta eta Euzkadi egunkariko euskal atala»

Xabier Altzibarren hitzaldiaren bitartez, Lauaxeta kazetaria ezagutzeko parada izan da. Euskal Herriko Unibertsitateko irakasle eta euskaltzain urgazleak esan bezala, *Euzkadi* egunkariaren euskal atalaren arduraduna izan zen poeta. Olerkari bikaina zen eta euskal idazleen ardura zeukan. Altzibarren aburuz, Lauaxetak euskararen alde egin zuen lana gaitza izan zen oso, eta suntsitu nahi izan zuten lan hori guztia.

Jarraian, Lauaxetaren hainbat alderdi azpimarratu ditu Altzibarrek, herrietako berriemaile eta idazleekin egin zuen lana, bereziki. Idazle horien antolaketa bultzatu zuen, bai eta idazleak prestatzeko ahaleginak ere egin ere. Gizarte gaiak landu zituen, argitaratutako euskal liburuen propaganda egin, umeen liburuak bultzatu, herri folkloreak ere bultzada ederra eman zion. Funtsean, euskararen egoeraz guztiz arduratuta eta kezkatuta agertu zen beti Lauaxeta eta horretaz artikulu asko idatzi zituen, eta eztabaida askotan parte hartu zuen.

Paulo Iztueta: «Jesuiten pedagogiaren eragina Lauaxetarengan»

Lan-hipotesi batzuk erabili ditu Paulo Iztuetak bere hitzaldia ematerakoan. Lauaxeta laikoaren baitan, haren sakonenean, hezkuntza jesuitikoan ereindako hazia loratzen da bere betetasun guztian, bereziki prestakuntza literarioan eta espiritualitatean. Lagundia utzi eta gero, euskaltzetasuna eta abertzetasuna elkartzean, garbiki jerarquizaturik datoz Jainkoa, aberria eta euskara, baina batasun bat osatuz. Haren poetikaren berritasuna klasizismoaren kontzeptua zabaltzean datza, autore klasikoen inguruan aro modernokoak ere –bereziki, erromantikoak eta sinbolistak– sartuz. Ondorioetara etorrira, gerrate aurreko euskal kulturaren aldeko gizarte-mugimenduen zein ekimen instituzionalen baitan, jesuiten eskola berri eta berezi baten aurrean aurkitzen gara, zeinaren ezaugarria baita euskara, ordurarteko populismotik harago, kultura landuaren esparruan barneratu eta hortik aurrera eramatea.

Lauaxetaren bizitzaren pasarte batzuk aipatu ditu Iztuetak, besteak beste, haren lehen urteak, Durangoko Ikastetxe Apostolikoan eman zuen urtea, baita Loiolan eta Oñan igarotakoak ere. Oñan zegoela, hain zuzen ere, Filosofiako bigarren ikasturtea amaitzen ari zela –1928. urtean– Jesusen Lagundia abandonatu zuen. Jesuitekin ikasten egindako zazpi urteren balantzea egin eta gero –adierazi du Iztuetak– bistan da, prestakuntza akademikoaren eta, bereziki, literarioaren aldetik, handik ederki jantzia etxeratu zela.

Hauek ere izan ditu hizpide Iztuetak: Lauaxetaren lehen saioak poesian, Jesuiten pedagogiak Lauaxetaren sorkuntza poetikoan izan zuen eragina, Lauaxeta poetaren sorkuntzan Europako eta mundu zabaleko literatur korronte moderno eta garaikideek izan zuten eragina, batez ere, literatur formak dira, hots, adierazpen estetikoak.

Andres Urrutia,
euskaltzainburua

Xabier Kintana,
idazkaria